

*Т. І. Гончарук, канд. екон. наук, доц., А. Ю. Полєвікова, студентка,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”*

ПЕРЕВАЖНЕ ПРАВО НА ПРИДБАННЯ АКЦІЙ ДОДАТКОВОЇ ЕМІСІЇ БАНКУ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ МІНОРИТАРНИХ АКЦІОНЕРІВ

Останнім часом все більшої актуальності набуває проблема розмивання частки міноритарних акціонерів банку. Чим вища концентрація власності, тим менше захищаються права міноритарних акціонерів, але процедура додаткової емісії акцій перешкоджає розмиванню частки дрібних акціонерів.

Це є базовим принципом сучасного корпоративного права, який полягає в тому, що акціонер повинен мати можливість захистити від розмивання свою частину у статутному капіталі товариства. Ця можливість забезпечується обов'язком банку запропонувати нові акції додаткового випуску перш за все існуючим акціонерам і лише після того, як існуючі акціонери скористаються своїм правом купити відповідну частину акцій або не відреагували на пропозицію товариства, банк може запропонувати акції, які залишились, усім іншим інвесторам.

З прийняттям у 2008 р. Закон України “Про акціонерні товариства” були закріплені деякі положення, що певним чином запобігають практиці розмивання невеликих пакетів акцій у статутному капіталі банку.

Відповідно до ст. 27 цього Закону переважним правом акціонерів визнається: право акціонера – власника простих акцій придбавати розміщувані товариством прості акції пропорційно частці належних йому простих акцій у загальній кількості простих акцій.

Згідно ст. 15 це право застосовується лише в процесі приватного розміщення акцій. А оскільки існуючі в Україні банки діють тільки у формі публічного акціонерного товариства та проводять лише публічне розміщення акцій, то слід відмітити, що дане положення жодним чином не може регулювати банківську діяльність в Україні.

Проте у ст. 6 Закону України “Про цінні папери та фондовий ринок” все ще залишилась норма про те, що акціонер приватного та публічного товариства має переважне право на придбання акцій додаткової емісії. В даному випадку наявна колізія між положеннями внутрішнього законодавства.

Хоча переважне право є суттєвою гарантією від розмивання контролю і від фінансових втрат, воно не надає повного захисту, оскільки акціонер не завжди має вільні кошти для викупу акцій.

Прикладом “розмивання” акціонерного капіталу є історія ВАТ “Дніпрошина”, коли було встановлено переважне право придбання акцій одних акціонерів над іншими.

Поодинокі звернення до українських судів виявили неспроможність або небажання української судової системи ставати на захист права і справедливості всупереч “об’єктивним” процесам концентрації власності.

Підсумовуючи вищезазначене, слід відмітити, що протягом кількох останніх років розмивання частки акціонерів очолює перелік найпоширеніших порушень прав акціонерів в Україні. Це явище виникає, коли банк розміщує акції серед керівництва або наближених до нього інвесторів за ціною, значно нижчою від ринкової, і не надає іншим акціонерам переважного права на придбання додаткових акцій. У результаті цього скорочуються частки, що належать іншим акціонерам, водночас загальна вартість статутного капіталу банку збільшується на значно менший відсоток.

Гончарук, Т.І. Переважне право на придбання акцій додаткової емісії банку як механізм захисту прав міноритарних акціонерів [Текст] / Т.І. Гончарук, А.Ю. Полєвікова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. – Суми: УАБС НБУ, 2012. – С. 46-47.